

Vezměte, prosíme, na vědomí, že text článku odpovídá platné právní úpravě ke dni publikace.

Minimální odměna insolvenčního správce aneb konfiskace majetku dlužníka v oddlužení?

Zpeněžení majetku dlužníka představuje jednu ze základních povinností insolvenčního správce v insolvenčním řízení. Insolvenčnímu správci náleží za zpeněžení majetku dlužníka odměna, jejíž výše se v konkrétní věci stanoví podle vyhlášky Ministerstva spravedlnosti.[1] Ve většině případů vychází odměna insolvenčního správce za zpeněžení majetku z procentové části dosaženého výtěžku. Lze se však (nikoliv výjimečně) setkat se situací, kdy je výše odměny omezena spodním limitem. Vedle minimální odměny insolvenčního správce při řešení úpadku dlužníka konkursem[2] je možno se s minimální odměnou setkat také v oddlužení.[3]

Předmětem tohoto článku je rozbor příčin a důsledků uplatnění minimální odměny insolvenčního správce za zpeněžení majetku při řešení úpadku dlužníka oddlužením ve formě splátkového kalendáře se zpeněžením majetkové podstaty.

Povinnost dlužníka vydat majetek ke zpeněžení

Obecná povinnost dlužníka vydat insolvenčnímu správci ke zpeněžení majetek náležející do majetkové podstaty vychází z § 398 odst. 3 zákona č. [182/2006](#) Sb., o úpadku a způsobech jeho řešení, ve znění pozdějších předpisů (dále jen „IZ“). Výjimku představuje § 398 odst. 6 IZ, podle kterého dlužník není povinen vydat ke zpeněžení tzv. nepatrný majetek, tedy majetek, jehož zpeněžení nepovede k uspokojení (nezajištěných) věřitelů.

Zda zpeněžení majetku dlužníka povede k uspokojení věřitelů, lze zjistit poměřením hodnoty zpeněžovaného majetku, z níž je možno usuzovat na předpokládanou výši výtěžku zpeněžení, s minimální výší odměny insolvenčního správce podle § 3 odst. 4 vyhlášky.

Podle § 3 odst. 4 vyhlášky činí odměna insolvenčního správce při zpeněžení majetku dlužníka způsoby podle § 286 IZ nejméně 20 000 Kč; dosáhne-li se však výtěžku nižšího, činí odměna insolvenčního správce dosažený výtěžek snížený o hotové výdaje insolvenčního správce.

Činí-li tedy hodnota majetku dlužníka méně než 20 000 Kč (resp. 24 200 Kč, je-li insolvenční správce plátcem DPH), je zpeněžení majetku dlužníka pro věřitele neefektivní, jelikož celý výtěžek zpeněžení bude použit k uspokojení odměny insolvenčního správce (a nákladů na zpeněžení). Dlužník pak takový majetek není povinen ke zpeněžení vydat.

Nejčastější případy, ve kterých je nepatrný majetek zahrnut do majetkové podstaty a následně zpeněžen, lze rozdělit do následujících variant.

Varianta 1 - majetek s vyšší odhadní hodnotou

Insolvenční správce od svého ustanovení zjišťuje majetek, který náleží do majetkové podstaty, sepíše jej do soupisu majetkové podstaty a ocení. Přitom se majetek oceňuje cenou obvyklou.[4]

Je notorií, že nucený prodej majetku povinného/dlužníka vede ve většině případů k výtěžku nižšímu, než je cena obvyklá.

Za tohoto předpokladu je pak možné, že majetek náležející do majetkové podstaty a oceněný insolvenčním správcem bude ve skutečnosti zpeněžen s výtěžkem rovnajícím se hodnotě nepatrného majetku.

Tato varianta bude v insolvenčním řízení nejčastější.

Př.: majetek oceněný insolvenčním správcem na 40 000 Kč se podaří zpeněžit za 20 000 Kč.

Varianta 2 - povinnost vydat i nepatrný majetek

Také majetek, který dlužník získal dědictvím, darem a z neúčinného právního úkonu, nebo jej neuvedl v seznamu majetku, ač tuto povinnost měl, má dlužník povinnost vydat insolvenčnímu správci ke zpeněžení, a to bez ohledu na hodnotu takového majetku.[\[5\]](#) Stejně jako ve výše nastíněné variantě může dojít ke zpeněžení majetku za cenu rovnající se hodnotě nepatrného majetku.

Ustanovení § 412 odst. 1 písm. b) IZ, podle kterého je dlužník povinen vydat insolvenčnímu správci ke zpeněžení výše uvedený majetek, představuje speciální ustanovení vůči § 398 odst. 3 IZ, je proto také vyloučena aplikace odstavce 6.

Z důvodu vysoké variability insolvenčního řízení nelze vyloučit, že v konkrétních věcech nastanou i jiné okolnosti, které povedou ke zpeněžení nepatrného majetku dlužníka.

Důsledky minimální odměny insolvenčního správce

Při výše nastíněných variantách dojde ke zpeněžení majetku ve vlastnictví dlužníka. Z tohoto výtěžku bude uspokojena odměna insolvenčního správce. K uspokojení (nezajištěných) věřitelů však nezůstane ničeho.

Jak uvádí i Vrchní soud v Praze ve svých rozhodnutích, zpeněžením majetku dlužníka pouze pro uspokojení odměny insolvenčního správce dochází k nežádoucí situaci odporující samotnému účelu insolvenčního řízení,[\[6\]](#) tedy uspořádání majetkových vztahů mezi dlužníkem a jeho věřiteli a co nejvyššího uspokojení dlužnických věřitelů.

Byť by bylo možno uplatnit argument, že i insolvenční správce je věřitelem dlužníka s pohledávkou za majetkovou podstatou (odměnou za zpeněžení), pak lze namítat, že zcela jistě není insolvenční řízení vedeno za účelem vytvoření pohledávky za majetkovou podstatou prodejem majetku dlužníka a následného uspokojení pouze této pohledávky bez (alespoň částečného) uspokojení i dalších (přihlášených) věřitelů.

Nastalý stav lze také hodnotit z hlediska základních pravidel společnosti stanovených ústavním pořádkem. Vlastnické právo požívá ústavní i mezinárodní ochrany.[\[7\]](#) Zjištěním úpadku a povolením jeho řešení oddlužením neztrácí dlužník vlastnické právo k věcem pojatým do majetkové podstaty. Dochází pouze k omezení jeho dispozičního oprávnění k tomuto majetku ve prospěch insolvenčního správce. Omezení dispozičního oprávnění dlužníka k jeho majetku představuje omezení pouze jedné dílčí složky vlastnického práva, ostatní však zůstávají zachována.

I při zpeněžování majetku dlužníka v rámci insolvenčního řízení je nutné mít na paměti, že jde stále o majetek ve vlastnictví člověka, se kterým je třeba nakládat s respektem k jeho ústavně i mezinárodně zaručeným právům. Dojde-li však ke zpeněžení majetku, aniž by dlužník výměnou získal přiměřenou protihodnotu (v rámci insolvenčního řízení lze hovořit o přiměřeném výtěžku použitelném

k uspokojení přihlášených věřitelů), dochází k tak závažnému zásahu do vlastnického práva, který je svojí povahou srovnatelný s konfiskací. Takový následek nelze bez právního důvodu (typicky v trestním řízení) v demokratické společnosti tolerovat.

Je třeba si uvědomit, že dlužník není osoba, na níž by bylo třeba „vytěžit“ co možná nejvíce majetku, nýbrž osoba, která se v důsledku subjektivních nebo objektivních okolností ocitla v úpadku. Insolvenční zákon pak dlužníkovi dává možnost uspořádat své vztahy vůči svým věřitelům za účelem jeho návratu do aktivního ekonomického života, což prospívá nejen dlužníkovi, ale také jeho věřitelům a celé společnosti. Zpeněžování majetku dlužníka za účelem uspokojení jedné (v insolvenčním řízení vytvořené) pohledávky za majetkovou podstatou, přičemž pohledávky ostatních přihlášených věřitelů zůstanou bez (alespoň částečného) uspokojení, není cestou, která by k naznačenému výsledku vedla.

Další paradoxní problém spočívá v tom, že se *skrže „pouhou“ vyhláškou určuje rozsah, v němž je majetek dlužníka v oddlužení plněním splátkového kalendáře se zpeněžením majetkové podstaty nepostižitelný.*[\[8\]](#)

Varianty řešení

K řešení se nabízejí různé varianty.

První (nejjednodušší) varianta spočívá v tom, že insolvenční správce uzná své pochybení týkající se procesu zpeněžování, když tento proces nepřerušil a majetek dlužníka prodal za cenu nepatrného majetku. Pak by bylo minimálně férové, kdyby insolvenční správce nárokoval odměnu nižší než minimální odměnu stanovenou vyhláškou tak, aby část výtěžku bylo možno použít k (částečnému) uspokojení pohledávek věřitelů. Autor si je nicméně vědom utopistické povahy tohoto řešení.

Legislativní možnost řešení představuje zrušení § 3 odst. 4 vyhlášky, které je (mimo jiné) značně nekoncepční v porovnání se stanovením odměny insolvenčního správce z jiných způsobů zpeněžení majetku dlužníka. Není zcela jasné, z jakého důvodu je odměna insolvenčního správce za zpeněžení zajištěného majetku určena procentem z částky určené k vydání zajištěnému věřiteli bez jakékoliv minimální výše odměny, kdežto při zpeněžení nezajištěného majetku postupem podle § 286 odst. 1 IZ náleží insolvenčnímu správci minimální odměna. Vždyť i při zpeněžení zajištěného majetku insolvenční správce nejčastěji přistupuje (byť na základě pokynu zajištěného věřitele) ke zpeněžení postupy uvedenými v § 286 odst. 1 IZ.[\[9\]](#) Je třeba připomenout, že při zpeněžení zajištěného majetku je základní odměna insolvenčního správce podle vyhlášky ještě nižší – 9 % oproti 15 %, přičemž oněch 9 % je navíc počítáno z částky určené k vydání zajištěným věřitelům (nikoliv z dosaženého výtěžku, který může být i násobně vyšší).[\[10\]](#) Argument, podle kterého insolvenční správce při zpeněžení postupy podle § 286 odst. 1 IZ odvádí značné množství práce (a má tak nárok na odměnu alespoň v minimální výši), proto neobstojí. V této souvislosti nelze nezmínit, že odměna insolvenčního správce za zpeněžení nezajištěného majetku při řešení úpadku dlužníka konkursem v základu činí dokonce 25 % z výtěžku určeného k rozdělení mezi věřitele. K tomu důvodová zpráva k vyhlášce č. [133/2019](#) Sb., kterou se mění vyhláška č. [313/2007](#) Sb., uvádí: „*Je tomu tak proto, že se v oddlužení očekává méně činností s výrazně nižší náročností oproti podnikatelským úpadkům řešeným typicky konkursem.*“ Důvodová zpráva se však vůbec nevyjadřuje k minimální výši odměny, resp. jak a proč byla stanovena právě tato výše.[\[11\]](#) Zde je také vhodné upozornit, že paušální odměna insolvenčního správce při oddlužení plněním splátkového kalendáře se zpeněžením majetkové podstaty neslouží ke krytí nižší odměny za zpeněžení nezajištěného majetku (v porovnání s odměnou za zpeněžení nezajištěného majetku při řešení úpadku dlužníka konkursem), ale představuje odměnu insolvenčního správce za dohled nad plněním povinností dlužníka (a dotčených subjektů, např. zaměstnavatele) v rámci schváleného způsobu oddlužení a za přerozdělování vymožených srážek mezi nezajištěné věřitele.

Třetí z variant řešení představuje vyvození odpovědnosti insolvenčního správce za zavinění výsledku procesu zpeněžování. Insolvenční správce má obecně povinnost při výkonu své funkce postupovat svědomitě a s odbornou péčí. Je také povinen vyvinout veškeré úsilí, které po něm lze spravedlivě požadovat, aby byli věřitelé uspokojeni v co nejvyšší míře. Za tímto účelem je insolvenčnímu správci uloženo, aby dal při výkonu své funkce přednost společnému zájmu věřitelů před zájmy vlastními. Poruší-li insolvenční správce (mimo jiné) uvedené povinnosti, pak odpovídá za škodu, kterou dlužníkovi nebo věřitelům způsobil.[12]

Lze však v insolvenčním řízení vyvodit odpovědnost insolvenčního správce za nízký výtěžek zpeněžení? Podle názoru autora ano, nikoliv však paušálně. Insolvenční správce může kdykoliv proces zpeněžování přerušit, případně v průběhu insolvenčního řízení vyjmout z majetkové podstaty věci, práva, pohledávky nebo jiné majetkové hodnoty, které nemohou sloužit k uspokojení věřitelů.[13] Insolvenční zákon sice příkladem stanoví případy, kdy zpeněžení majetku dlužníka nemůže sloužit k uspokojení věřitelů, mezi které výše uvedenou variantu č. 1 výslovně neřadí, jedná se však o ustanovení demonstrativní a výkladem lze s odkazem na § 398 odst. 6 IZ dospět k závěru, že nepatrný majetek k uspokojení věřitelů (za stávající právní úpravy) sloužit nemůže a je na místě uplatnit postup podle § 227 IZ. Přistoupil-li by však insolvenční správce ke zpeněžení nepatrného majetku dlužníka v rozporu s tímto požadavkem, zakládá to důvod k vyvození jeho odpovědnosti, a je proto na místě přiměřeně snížit jeho odměnu[14] tak, aby výše odměny odpovídala alespoň výši plnění nezajištěným věřitelům. Podobné řešení zmiňují také JUDr. Ing Zdeněk Strnad, Ph.D. a Mgr. Tomáš Jirmásek.[15] Jak však správně upozorňuje Mgr. Jirmásek, dosažení nízkého výtěžku zpeněžení nemusí mít nutně subjektivní důvody, a proto bude v těchto případech vždy potřeba zkoumat, jaké okolnosti vedly k výši dosaženého výtěžku. Postup insolvenčního soudu vedoucí ke snížení odměny insolvenčního správce z důvodu nízkého výtěžku tak bude zpravidla vyloučen, navrhl-li insolvenční správce nezpeněžit majetek dlužníka pro jeho nízkou hodnotu, ale takovou povinnost mu v rozporu s jeho doporučením uloží insolvenční soud.

Čtvrtá varianta řešení spočívá v realizaci pravomoci insolvenčního soudu neaplikovat podzákoný právní předpis pro jeho (výše nastíněný) rozpor se zákonem. Z čl. 95 odst. 1 Ústavy plyne oprávnění soudce obecného soudu přezkoumat soulad „jiného právního předpisu“ se zákonem s účinky *inter partes*. [16] Dospěje-li tedy soudce insolvenčního soudu k závěru, že ustanovení vyhlášky o minimální odměně insolvenčního správce v konkrétní věci odporuje insolvenčnímu zákonu, *a minori ad maius* ústavnímu pořádku, je oprávněn rozporné ustanovení neaplikovat. Může poté přikročit k určení odměny podle obecného ustanovení vyhlášky o odměně insolvenčního správce za zpeněžení určené procentem z dosaženého výtěžku. Tento přístup zajistí použití zbývajících prostředků k uspokojení věřitelů, aniž by došlo ke snižování odměny insolvenčního správce postupem předvídaným insolvenčním zákonem. Autor však nepovažuje toto řešení za dlouhodobě udržitelné, protože ze své podstaty nepřispívá k naplnění principu právní jistoty, jakožto jednoho ze znaků právního státu, byť z krátkodobého hlediska může insolvenční soud odmítnutím aplikace tohoto ustanovení zamezit značným nespravedlnostem.

Závěr

Z výše nastíněných variant se, již jen pro zachování principu právní jistoty, jeví jako nejvhodnější revize vyhlášky. Autor vyhlášky by měl zejména zrevidovat způsoby výpočtu odměny insolvenčního správce za zpeněžení zajištěného majetku a za zpeněžení nezajištěného majetku při různých způsobech řešení úpadku dlužníka tak, aby v jejím výpočtu nedocházelo k nedůvodným odchylkám. Zároveň by měl zvážit, zda není vhodnější (přiměřeně) zvýšit odměnu za zpeněžení nezajištěného majetku při řešení úpadku dlužníka oddlužením ve formě plnění splátkové kalendáře se zpeněžením majetkové podstaty za současného odstranění minimální odměny.

Do té doby bude na insolvenčních soudech, aby v jednotlivých případech zvážily, zda budou tolerovat

případné zpeněžení nepatrného majetku dlužníka pouze za účelem uspokojení minimální odměny insolvenčního správce, nebo jeho odměnu přiměřeně sníží, anebo zda využijí pravomoc odmítnout aplikovat § 3 odst. 4 vyhlášky.

Mgr. Jaroslav Čech

asistent soudce

[Krajský soud v Ústí nad Labem](#)

Národního odboje 1274
400 92 Ústí nad Labem

e-mail: jcech@ksoud.unl.justice.cz

[1] Vyhláška č. [313/2007](#) Sb., o odměně insolvenčního správce, o náhradách jeho hotových výdajů, o odměně členů a náhradníků věřitelského výboru a o náhradách jejich nutných výdajů.

[2] § 1 odst. 5 vyhlášky.

[3] § 3 odst. 4 vyhlášky.

[4] § 219 odst. 5 IZ.

[5] § 412 odst. 1 písm. b) IZ.

[6] Např. usnesení Vrchního soudu v Praze ze dne 5. 11. 2020, sen. zn. 1 VSPH 1332/2020-B-12, nebo usnesení Vrchního soudu v Praze ze dne 11. 3. 2021, sen. zn. 1 VSPH 283/2021-B-29.

[7] Čl. 11 Listiny základních práv a svobod; čl. 1 Dodatkového protokolu k Úmluvě o ochraně lidských práv a základních svobod.

[8] Jirmásek, T. Odměna insolvenčního správce. 1. vyd. Praha: C. H. Beck, 2021, s. 210.

[9] Lze dokonce tvrdit, že při zpeněžení zajištěného majetku je rozsah činnosti insolvenčního správce větší a proces zpeněžení náročnější. Musí se totiž držet často i velmi podrobných pokynů zajištěných věřitelů.

[10] Zpeněží-li insolvenční správce zajištěný majetek dlužníka za 500 000 Kč a zajištěná pohledávka činí 300 000 Kč, pak je odměna insolvenčního správce počítána v souladu s § 1 odst. 2 vyhlášky jako

9 % z 300 000 Kč.

[11] Důvodová zpráva je dostupná v databázi VeKLEP na adrese <https://apps.odok.cz/veklep-history-version?pid=KORNBA9D5PTU>.

[12] § 37 odst. 1 IZ.

[13] § 227 IZ.

[14] § 38 odst. 3 IZ.

[15] Kozák, J., Brož, J., Dadam, A., Stanislav, A., Strnad, Z., Zrůst, L., Žižlavský, M. Insolvenční zákon. Komentář. 5. vyd. Praha: Wolters Kluwer ČR, 2019, k § 398 odst. 6.; Jirmásek, T., op. cit., s. 71.

[16] Viz např. nález Ústavního soudu ze dne 4. 10. 2006, sp. zn. III. ÚS 269/05.

© EPRAVO.CZ - Sběrka zákonů, judikatura, právo | www.epravo.cz

Další články:

- [Přičitatelnost jednání třetích osob dlužníkovi pro účely posouzení neúčinnosti: ano nebo ne?](#)
- [Srážka za prodej v insolvenci při ocenění majetkové podstaty](#)
- [Smlouvy o vzájemném plnění v insolvenci – judikатурní závěry](#)
- [Odpovědnost členů statutárního orgánu za nepodání insolvenčního návrhu včas](#)
- [Úmyslně zkracující právní jednání mezi dlužníkem a osobou blízkou](#)
- [Nejvyšší soud ČR: Úhrada úroků ze zápůjčky jako zvýhodňující jednání? Klíčový výklad k § 241 odst. 5 písm. b\) insolvenčního zákona](#)
- [K postavení zajištěného věřitele v insolvenčním řízení](#)
- [K \(ne\)způsobilosti notářského zápisu jako exekučního titulu pro nařízení exekuce prodejem zástavy](#)
- [Promlčení pracovněprávních pohledávek postavených na roveň pohledávkám za majetkovou podstatou](#)
- [Preventivní restrukturalizace](#)
- [Odpovědnost státu za nesprávný úřední postup exekutora: Je stát skutečně „posledním dlužníkem“?](#)